

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

A1 TÜRK DİLİ VE YAZINI DERSİ

UZUN TEZ

“Füruzan Öykülerinde Çocuk”

Öğrenci Adı: YAĞMUR

Öğrenci Soyadı: NAMAZCI

Diploma Numarası:001129-009

Sözcük Sayısı:3502

Rehber Öğretmen: İŞİL ÇIRAKOĞLU

Konu: Füruzan'ın “*Kuşatma*” ve “*Parasız Yatılı*” adlı yapıtlarındaki öykülerde yer verilen çocuk karakterlerin işlevinin okuyucuya nasıl yansıtıldığının incelenmesi.

ÖZ

IB Diploma A1 Türkçe uzun tez çalışması olan bu incelemede; Fûruzan'ın “*Parasız Yatılı*” ve “*Kuşatma*” yapıtlarında çocuk karakterlerin işlevlerinin öykülere yansıyışı incelenmiştir. Bu yapıtlarda çocuk karakterler ve işlevleri incelenirken yazarın dünya görüşü ve sanat anlayışı da göz önünde bulundurulmuştur.

Çocuk karakterlerin işlevleri; yoksulluk ve çocuk, birey olmaya çalışan çocuk (çalışan çocuk ve kendi başına olan çocuk alt başlıklarıyla), aile ve çocuk (öksüz ve yetim çocuk, anne kız ilişkisi içinde çocuk ve beslemeler alt başlıklarıyla), göç ve çocuk ile ötekileştirme ve çocuk başlıklarıyla ele alınmış ve bu bağlamlarda kitaptan alıntılarla desteklenecek şekilde incelenmiştir.

I.	GİRİŞ.....	3
II.	FÜRUZAN'IN ÖYKÜLERİNDEKİ ÇOCUK KARAKTERLERİN OKUYUCUYA YANSITILIŞI	
	(i) YOKSULLUK VE ÇOCUK.....	6
	(ii) GÖÇ VE ÇOCUK	8
	(iii) AİLE VE ÇOCUK.....	13
	A.Öksüz ve Yetim Çocuk.....	13
	B.Anne Kız İlişkisi İçindeki Çocuk.....	14
III.	SONUÇ.....	16
IV.	KAYNAKÇA.....	18

I. Giriş

Çocukluk doğuştan erginliğe kadar geçen süreçtir. Çocukluk ise, insanların hayatı tanımaya başladığı, çeşitli gerçekliklerle tanışmak zorunda kaldığı ve kişilerin karakterlerinin temelini oluşturan dönemdir. Hayatı tamamıyla farklı bir çift gözle izleyen, inceleyen ve farklı bir bakış açısıyla yorumlayan çocuklar, geçmişten günümüze dek edebiyatçıların ilgisini çekmiştir. Çoğu edebiyatçı, çocuk karakterleri eserlerinde işleyerek saf ve daha gerçekçi bir bakış açısı yakalamayı amaçlamıştır. Füzûzan da eserlerinde bu bakış açısını yakalamak amacıyla çocuk karaktere sık sık yer veren edebiyatçılardan biridir.

Füzûzan'ın, neredeyse tüm eserlerinde çocuk karakterlere rastlamak mümkündür. Çoğu eserinde, çocuk ve çocukluğu işler. *Parasız Yatılı*, *Kuşatma* öykülerinde çaresizlik ve yoksulluk içinde yaşam mücadelesi veren, *Piyano Çalabilmek*, *Edirne'nin Köprüleri* ve *Redife'ye Güzelleme* gibi hikâyelerinde göç kavramının yarattığı aidiyetsizlik ile mücadele eden, *Yaz Geldi* ve *Nehir* öykülerinde annesiz ve babasız ayakta durmaya çalışan, sosyal adaletsizliğin içinde kaybolan, yetimliğin yarattığı zorluklar karşısında umudunu kaybetmeyen çocuk karakterlere rastlamak mümkündür. Kısacası Füzûzan, eserlerinin odak noktasına çocuk karakterleri koyarak okuyucuya; yaşamın içinden, herkesin mutlaka öyle ya da böyle başına gelmiş ya da gelebilecek sorunsalları aktarmayı seçmiştir.

Füzûzan ana karakterleri çocuklar olan öykülerinde belirli kalıplar, belirli anlatım biçimleri kullanmıştır. Kullanmış olduğu geriye dönüş tekniği, sık sık yoksulluğu leit motive olarak okuyucuya sunması, bilinç akışının neredeyse her öyküde kullanılması sayesinde, Füzûzan eserlerinde vermek istediği mesajı, anlatmak istediği sorunsalı daha etkili bir biçimde sunmuş, akılda kalıcılığı arttırmıştır.

Ana karakteri çocuk olan öykülerinin çoğunda Füzuzan, olayı odak figür olan çocuğun gözlemlerine dayanarak ya da bizzat çocuğun ağzından okuyucuya aktarmıştır. Bu sayede çocuğun olaylara bakış açısının saflığından yararlanarak nesnel bir anlatım kullanıp, okuyucuyu yönlendirmeden olayları yansıtmıştır. Füzuzan'ın öykülerinde kullandığı çocuk karakterler onun yaşama baktığı çıplak gözleridir. *Kuşatma*, *Piyano Çalabilmek*, *Redife'ye Güzelleme*, *Nehir*, *Parasız Yatılı*, *Yaz Geldi*, *Taşralı*, *İskele Parklarında* ve *Haraç* çocuk anlatıcılara yer verilen Füzuzan öykülerinin bir kaçıdır.

Odak figürü çocuk olan Füzuzan öykülerinin bir diğer belirgin özelliği ise neredeyse tüm öykülerde çocuk karakterlerin isimsiz olarak okuyucuya sunuluyor olmasıdır. Füzuzan isim kullanmayarak çocukları yaşamın içinden, her hangi biri olarak tasvir etmiştir. Bu sayede okuyucuya bu çocukların aslında her an, her yerde, belli bir kişiliğe bürünmeksizin var olduğu mesajı aktarılmıştır. *Piyano Çalabilmek*, *Edirne'nin Köprüleri*, *Yaz Geldi*, *Nehir*, *Taşralı*, *Parasız Yatılı* ve *İskele Parklarında* öyküleri isimsiz çocuk karakterin kullanıldığı öykülerden bazılarıdır. Az da olsa isimleri verilerek işlenen çocuk karakterlerde ise isimlerin sosyal çevreyle bağlantılı olduğu görülür. Örneğin *Redife'ye Güzelleme* öyküsündeki Redife Balkan göçmeni bir ailenin kızıdır, *Haraç* öyküsündeki Servet varlıklı bir eve besleme olarak alından bir çocuktur ve *Kuşatma* adlı öyküdeki Nazan gecekondu mahallesinde yetişmiş bir genç kızıdır.

Parasız Yatılı, *Piyano Çalabilmek*, *Redife'ye Güzelleme*, *Edirne'nin Köprüleri*, *Taşralı* öykülerinde çocuk karakterler genellikle beş altı yaşlarında, okul çağı gelmiş çocuklar olarak okuyucuya sunulmuştur. Yazarın sık sık küçük yaşta çocuk karakterlere yer vermesin yanı sıra *Nehir* ve *Kuşatma* gibi öykülerde zaman zaman bir genç kıza, ergenliğe girmiş bir birey olarak sunulmuş bir çocuğa rastlamak mümkündür.

Cinsiyet açısından bakıldığında ise Füzûzan genellikle öykülerinde kız çocuklarına yer vermiştir. Çünkü Füzûzan'a göre kız çocukları erkeklere göre daha olgun, hayatın gerçeklerinde daha çabuk yüzleşmek zorunda kalan, ayrımcılığın altında ezilmiş bireylerdir. Bunu bir söyleşinde Füzûzan şöyle açıklamıştır: *“Sınırlarınızı belirleyen en kalın çizgi cinsiyetinizdir. Bir kız çocuk olmanın bu söylemdeki yeri, tutuklayıcı bir baskıdır.”*

Eserlerde işlenen çocuklar belli bir coğrafyaya ait değildir. Mekânlara her ne kadar yer verilmemiş olsa da, okuyucu her topluma ait bir çocuk figürlere karşılaşılabılır. Kimi zaman Balkan göçmeni bir aileye mensup, kimi zaman Doğu kültüründe yetişmiş kimi zaman ise büyük bir şehirde var olmaya çalışan çocuk figürlere rastlamak mümkündür.

Füzûzan eserlerinde işlenen çocuklar kafalarda oluşan çocuk portresinin oldukça dışında verilmiştir. Hayatın ciddi sorunları arasında var olmaya çalışan çocuk figürler alışılanın aksine okuyucuya mutluluk, neşe katmak yerine; umutsuzluk ve hüznü yansıtır. Geleceğin yapılandırıcıları olarak görülen çocuk karakterler, toplumsal sorunların merkezinde işlenerek yazarın gelecek ile ilgili kaygılarını dile getirmesini sağlamaktadır.

II. FÜRÜZAN'IN ÖYKÜLERİNDEKİ ÇOCUK KARAKTERLERİN OKUYUCUYA YANSITILIŞI
i) YOKSULLUK VE ÇOCUK

Maddi durumu yetersiz olan ebeveynler değil çocuklarının isteklerini, temel ihtiyaçlarını, sağlık ve eğitim harcamalarını dahi karşılayamaz durumdadırlar, çocukları için standartların altında bir yaşam sunmaktadırlar. Bu tip bir ailede yetişmiş olan bir çocuk ise yaşamını sürdürmek için kendi ayakları üzerinde durmak zorunda kalmaktadır. Birçok çocuğun aksine yoksulluk içinde kendi ayakları üzerinde durmak zorunda bırakılan çocuk, çocukluğunu yoksulluğa teslim eder ve bir yetişkin gibi kendi ayakları üzerinde durmaya başlar. Füzüzan bu durumu *Parasız Yatılı* ve *Kuşatma* adlı öykülerinde işlemektedir.

Parasız Yatılı adlı hikâyedeki küçük kız ile *Kuşatma* adlı öyküdeki Nazan figürünün pek çok ortak noktası vardır. İkisi de yoksul bir ailenin çocuklarıdır. İkisi de babasız büyümüş, anneleriyle varoluş savaşı içine girmiş, yaşadıkları yoksulluktan ötürü küçük şeylerle mutlu olabilen çocuklardır. Nazan'ın kızarmış ekmeğe ve çayı, küçük kızın annesinin hastaneden getireceği artıkları bile bir ziyafet olarak görmesi yoksulluğun hayat standartlarını ne kadar alçalttığına bir göstergesidir. İki çocuk da yoksulluk kavramının içinde yetişmiştir, dolayısıyla ikisinin de amacı bir an önce bir statü kazanıp içinde buldukları yoksulluktan uzaklaşmak olmuştur. “Parasız Yatılı” adlı öyküdeki küçük kız okuyup öğretmen olup statü kazanmayı amaçlarken, Nazan yaşadığı mahalleyi değiştirerek statü kazanabileceğini düşünmektedir. “*Nasip kısmet. Bana soran yok ama. Artık bu mahalleyi istemiyorum*” (82).

Her iki öyküde de kendi ayakları üzerinde durmak zorunda olan iki kız figürü işlenmiştir. “Parasız Yatılı” öyküsündeki küçük kız daha ilkökul çağındayken, annesinin hasta bakıcı olarak göreve başlaması üzerine evde tek başına kalmak, ihtiyaçlarını kendi başına halletmek adeta bir yetişkin gibi yaşamak mecburiyetinde kalmıştır. “*Benim kızım yıllardır yalnız uyanır sabahları*” (105). Nazan ise evin geçimine katkı sağlamak, hastalanan annesinin omuzlarındaki yükü mümkün olduğu kadar hafifletmek için çalışmayı seçmiştir. “*Paraları*

verdiğinde annesine, ağlayıvermişti kadın... Uzak bir gülümseme içindeydiler ikisi de. Demek ki, Nazan büyümüştü gerçekten evin geçimine katılmanın ciddiliğini kimse yadsıyamazdı onların semtlerinde”(49).

Her iki öyküdeki iki kız da anneleri tarafından birer kurtuluş yolu olarak görülmektedir. *Parasız Yatılı* adlı öyküde anne yaptığı fedakârlıkların ilerde kızı tarafından kendisine geri döneceğini düşündüğünden kızını bir kurtuluş yolu olarak görmekte, kızı için yaptığı fedakârlıkların gelecekte onu refaha eriştireceğini düşünmektedir:

“Sen okulu bitirince ben de çalışmam hastanede. Beraber çıkar gideriz... Masraf kapısı olmaz. Hasta pisliği dökmekten, koridorlarda koşuşturmandan kurtulurum... Sen öğretmen olunca n’olacak onu öğrendim. Biz nereye tayinin çıkarsa oraya gideriz, di mi ?”(106)

Nazan’ın annesi ise doğumda ebenin Nazan hakkında söylediklerinden ötürü “ *Gürbüz bir çocuk, gürbüz bir çocuk, iyi bağırdı. Sonunu bahçeye gömelim uğurdur.*”(72). Nazan’ı bir umut ışığı olarak görmektedir. Bu nedenle kızının yanında olmayı, onun için fedakârlık yapmayı göze almıştır, çünkü ona göre kızı da elbet bir gün hayatlarını daha iyi bir konuma getirebilecek tek kişidir.

“İnsan doğmuşsa yaşaması süresince sevinçlere, beklemelere hazır olmalı diye düşünürdü o zamanlar. Yıllar geçmişti. Kendi payına düşeni yaşamıştı. Yeniden başlamak yoktu onların semtinde, sürdürmek vardı. Kızı büyüyecekti, onu beklemek ona bakmak gerekiyordu.”(72)

Nazan ve küçük kızın bir diğer ortak özelliği ise ikisinin de büyümek zorunda kalmış olmalarıdır. Yoksulluk bu iki figürün çocukluklarını feda ettiği bir kavram olarak okuyucuya sunulmuştur. Annesi için küçük kız neredeyse hiç çocuk olmamış, olamamış bir bireydir.“*Hiç*

şımardığı olmamıştır kimseye. Bir gün bile çıtırtısı duyulmamıştır. Sanki o çocuk olmamıştır”
(105).

Nazan ise yetişkinliğe işe başladığı gün adım attığını düşünmektedir. Ona göre eve para getirmek büyümenin en büyük göstergesidir.

“Çalışmaya başladığından bu yana büyümüşü. Askılı kırmızı çantası bile vardı... Demek ki Nazan büyümüşü gerçekten evin geçimine katılmanın ciddiyetinin kimse yadsıyamazdı onların semtinde”(49).

Yoksulluk her iki karakter için de alçaltıcı bir kavram olarak yansıtılmıştır. Küçük kızın okulda beden dersine kıyafetleri ayarlayamadığı için girmemesi ve öğretmenin onu alt katta muslukları akıtan bir yerde bekletmesi, Nazan’ın hoşlandığı genç ile ilgili hayal dahi kurmasının Madam Sara tarafından sırf aradaki maddi durum farkından dolayı saçma bulunması karakterler üzerinde eziklik duygusu bırakmıştır.

Her iki öyküde de yazar geriye dönüş tekniğini fazlasıyla kullanmıştır. Bu sayede okuyucu figürlerin geçmişleri hakkında yönlendirme olmadan, nesnel bir anlatımla bilgi sahibi olmuştur. Aynı zamanda leit motiveler ile anlatımı kuvvetlendirmiştir. Sık sık küçük kızın çocuk gibi yaşayamadığını yani asla çocuk olmadığını vurgulamış, Nazan’ın artık büyüdüğünü sürekli yineleyerek anlatımı güçlendirmiştir.

ii) GÖÇ VE ÇOCUK

Füruzan Piyano Çalabilmek, Redife’ye Güzelleme ve Edirne’nin Köprüleri adlı öykülerinde Balkan göçlerinin dramını, insanlar üzerinde etkisini ortaya koyar. Balkanlarda toprak ile doğmuş, toprağı kendilerinden bir parça gibi gören insanların, büyük şehirlere geldikleri zaman yaşadıkları hayal kırıklıkları anlatılmıştır. Yoksulluk, hor görülme, aidiyetsizlik kavramlarının ağır bastığı öykülerde karakterler, saf, temiz duyguları olan, büyük

bir şehirde var olma savaşı veren bireyler olarak aktarılmıştır. Üç öyküde de olaylar, yazar için tamamıyla nesnel olan çocuk karakterlerin gözünden yansıtılmıştır.

Piyano Çalabilmek adlı öykü küçük bir kız çocuğunun gözünden aktarılmaktadır. Yazar yorumunu katmaksızın yer yer küçük kızın annesinin, yer yer babaannesinin düşüncelerini; küçük kızın gözlemlerinden okuyucuya aktarmıştır. Hikâyede küçük kız göçmen, eğitimsiz bir baba ve İstanbul’da yetişmiş, yaşanan savaş sonucu varını yoğunu kaybetmiş eğitilmiş bir annenin kızıdır. Öyküde zaman zaman annesinin, aralarındaki farklardan dolayı, babasını ve babaannesini aşağıladığı görülür, çünkü aslında yapılan bu evlilik küçük kızın annesi Müberra’nın ikinci evliliğidir. Geçmişte genç bir subayla evli olan ve refah içinde yaşayan Müberra’nın ilk evliliğinden bir kızı vardır. Kocasının görevi üzerine cepheye gitmesi ve bir daha ondan haber alamamasının ardından yaşadığı talihsizlikler sonucu ve savaşın da etkisiyle varlıklılığını kaybeden Müberra daha sonra küçük kızın babası Demirci Ali ile evlenmiştir. Geçmişinde yaşadığı şaşaalı hayatı, *“Ben şehirliyim. Babanla evleneceğim kırk yıl düşünsem aklıma gelmezdi. Varlık, onur görmüş konakların kızıydım”*(34) sık sık kızına anlatan Müberra’ya küçük kız çoğu kez inanmamaktadır. Küçük kız için annesinin bu anlattıkları buldukları çevreden çok farklı, alıştıkları düzen ile ilgisi olmaya bir yere ait olmalıydı. *“Anlatıyordu hep annem, gene anlatıyordu. Onu çok yabancıyordum. Çevremizin dışındaydı anlattıkları. Hele o piyano çalma lafı yok mu, en korktuğumdu”* (35)

Müberra’nın her şeyin üstüne bir de kocasını ve kocasının annesini kızlarının gözü önünde aşağılaması küçük kız ve annesi arasındaki uçurumu daha da derinleştirmektedir. *“Daha dillerini bile düzeltemediler. Hep toplanıp aralarında konuşmaktan... Ben babana göre değildim, ama ne yapacaksın, kader.”* (34) . Hatta anne kız arasında o kadar büyük bir uçurum vardır ki, anne kızını kendi parçası gibi bile görmekten oldukça uzak bir tutum

sergilemiştir. “*Sen de kibarlığa özentisi yok. Ne de olsa kandır çeker. Dağlılara benzeyip çıktın*” (36)

Anne geçmişe özlem duyar; bu nedenle kendisi ve çevresi ile sık sık çatıştığı görülür. Yaşadığı toplumdaki oldukça uzak bir birey olan anne için kendi kocası bile dilin düzeltmemiş bir ‘dağlıdır’. Kızını da ona benzediği için suçlamaktadır. Bundan ötürü de ne kendini, ne eşini, ne de ailesini mutlu edebilmektedir. Bu da göç olgusunun farklı kültürlerden gelen insanların yaşadığı kültürel farklar ve bu farkların ilişkiler üzerindeki etkisinin okuyucuya yansıtılmasını sağlar.

Hikâyede göç olgusunun aktarıldığı bir diğer karakter ise babaannedir. Babaanne topraktan ayrı kalmanın onun için bir sürgün olduğunu söyler. “*Ben dedim gitmeyelim. Hükümetler değişecek burada dediler. Gurbetlik bize göründü.*” (36). Tıpkı anne gibi o da sık sık küçük kıza geçmişten bahseder, topraklarına olan özlemini, yaşadığı aidiyetsizliği torununa yansıtır. İstanbul’a taşındıktan sonra üç oğlunu kaybeden babaanne için tek oğlu Demirci Ali pek kıymetli olduğundan gelininden onun kıymetini bilmesini ister.

Öyküde göç olgusunun insan ilişkilerine etkisi üzerinde durulmuştur. Küçük kızın gözünden aktarılan *Piyano Çalabilmek* öyküsünde, göç kavramı ve bu kavramın yarattığı kültürel çatışma okuyucuya aktarılmıştır.

Edirne'nin Köprüleri de yine yazarın göç ve çocuk sorunsalının işlediği bir öyküdür. Hikâyede oğlu, gelini ve çocukları ile hikâyenin anlatıcısı olan yetim torunu ile Edirne'ye yerleşmek zorunda kalan yaşlı bir kadını konu edilmiştir. *Piyano Çalabilmek* öyküsündeki gibi ‘memleketinden’ ayrı kalmak zorunda kalan eski toprak bir karaktere, Hala Adile'ye, yer verilmiştir. Fakat diğer öyküdekinin aksine Hala Adile Edirne'yi memleketi kadar olmasa da sevmektedir. “*Vatan toprağıydı işte, gelmiş kavuşmuştuk. O Edirne şehrini gördüğümde,*

gitmem diye direnmelerimi unutmuştum. Orada her şeye, ağaçlara, sulara, insanlara yer vardı.”(87)

Yine de memleketinin yeri Hala Adile'nin gönlünde ayırır. Torunuyla her konuşmasında bunu dillendirmektedir. *“Benim gül kokulu memleketimde her bir şey hem ucuz hem iyiydi.”(78)*. Her ne kadar Edirne'ye alışmış olsa da memleket ve toprak özlemi her geçen gün artmaktadır.

“Abe kızanlarım, topraksız yerde yaşanmaz. Her yer burada ev. Güneşi gördüğümüz yok... Ah kışın bile duvarları sıcak olan evim. Çapaya çıktığımızda tarla kuşları ötmezdi daha. Kışın karın altında toprak dinlenir suyunu alırdı iyice... Gençliğimde olsaydı, çıkıp giderdim buralardan.”(79).

Öyküde sık sık zorunlu göç kavramı Hala Adile tarafından, *“Kim gelmek istedi, ben mi” (79)* sözleriyle dile getirilmektedir.

Öykü de ağır basan bir diğer sorunsal ise ötekileştirilmiş göçmenlerdir. Öykünün karakterleri aynı ülkenin vatandaşları olmalarına rağmen toplum tarafından sırf göçmen oldukları için dışlanmaktadır. Toplumun çoğu, ne olursa olsun sadece başka bir topraktan geldiler diye göçmenleri pis olarak algılamaktadır ve onlar için göçmenler vatan toprağına ait olmayan bireylerdir. Çocukların Hala Adile'ye 'gâvur nine' diye seslenmeleri bunun bir örneğidir. Anlatıcı olan küçük kızın gözünden ise ötekileştirilme kavramı okuyucuya şöyle yansıtılmaktadır:

“Mahalledeki çocuklar, bizi ister istemez, pis göçmenliğimizi unutup aralarına alır oldular. Gene de adımız 'pis' göçmenlerdi. Oysa biz, oranın üstü başı en temiz çocuklarıydık. Eski ve yamalıydı giysilerimiz, ama kir olmazdı üstlerinde... Yıkıyorlardı arada kuşkusuz, ama kirliydiler”(89).

Bu hikâyenin de anlatıcısı isimsiz bir kız çocuğudur. Onun gözünden göçmen bir ailenin Edirne'ye alışma çabaları, zaman zaman memleketlerine, topraklarına duydukları özlem anlatılmaktadır.

Redife'ye Güzelleme adlı öyküde ise üçüncü tekil şahıslı bir anlatım kullanılmıştır. Öykü Redife adlı, yedi yaşında bir kızın çevresinde olan olaylardan oluşmuştur. Redife'nin ailesi Balkan göçmenidir. İstanbul'da yaşarlar ve babası sakatatçıdır. Annesi ile babası arasında geçen bir tartışmaya ve babasının annesini dövmesine şahit olan Redife için bu olay babasından az da olsa uzaklaşmasına neden olmuştur. Çünkü bu olayı bir türlü çocuk aklından çıkaramamaktadır. Yaşanan olayı unutamaması Redife'nin babasının şu sözleri ile okuyucuya aktarılır: *“Çocukluk bir ak kitaptır. Her şey derin yazılır bre dağlı Tamir”*(159).

Hikâyenin anlatıldığı zamanda Redife'nin annesi doğum yapmaktadır. Redife'nin en büyük korkusu ise annesinin doğumda ölmesidir. Babası için ise her doğan çocuk bir umuttur, ama yine de bir oğlu olmasını ve onu okutmayı planlamaktadır çünkü amacı doğacak oğlunun kızı Redife'ye sahip çıkmasıdır.

“Onu okutacağım...Ne yapıp edip okutacağım..Lakin, olur derim Redife'ye destek ilerde...Redife bir kızdır biçare,büyür erişirse,bir de yoksulluk,ezilir gider.Kanından birisi, erkek kardeşi savunur onu”(163).

Tüm ataerkil toplum yapılarında olduğu gibi babası için Redife'yi okutmak gibi bir eylem söz konusu dahi değildir. Hâlbuki Redife de oldukça zeki bir kızdır ve imkân verilse kendini savunabilecek seviyede bir çocuktur ama hikâyenin konu edildiği çevrede bunu fark edebilecek kimse yoktur.

iii) AİLE VE ÇOCUK

A) ÖKSÜZ VE YETİM ÇOCUK

Füruzan'ın öykülerinde kimsesiz çocukların sorumluluğunu genellikle; ablalar, teyzeler veya halaların üstlendiği görülür, fakat bazı öykülerinde ise çocuk ile hiçbir kan bağı olamayan insanların da kimsesiz kalan çocukların sorumluluklarını üstlenmesine yer verilmiştir. Füruzan; *Yaz Geldi* ve Nehir adlı öykülerinde annesiz ve babasız kalmış çocuklar ve bu çocukların mücadelesini işler.

“Yaz Geldi” adlı öykü, Füruzan'ın çoğu öyküsü gibi yaz mevsiminde geçen bir öyküdür. Füruzan genellikle yaz mevsimini zaman olarak seçer; çünkü eserlerinde genellikle yoksul kesime yer verir ve yoksul kesim için yaz mevsimi, ısınma, barınma ve yiyecek sıkıntısı yaşanmayan bir zaman birimi olduğundan genellikle yaz mevsimine yer verilir. Bu öyküde ismi verilmeyen annesi ve babası olmayan halası ile yaşayan küçük bir kız çocuğu ve yeni tanıştığı bir çocukla arasındaki olaylar okuyucuya üçüncü tekil şahıs anlatımıyla aktarılır. Mekân olarak bakımsız, pis bir iskele seçilmiştir. Küçük kız oldukça bakımsız ve yoksul olarak betimlenir, küçük kız dokuz yaşlarındadır. Küçük kız sürekli cebinde pis bir zeytin ve aç kalma korkusu nedeniyle taşıdığı ekmele ile gezmektedir. Kız zamanının çoğunu hikâyenin de uzamı olan pis, eski iskelede geçirmektedir, burada sıcaktan ve açlığın da etkisiyle halsiz düşmüş, nerdeyse ölmek üzere olan kedilere yuva yapar ve onlarla oynar. Küçük kız kedilerle oynarken kendi yaşlarında bir oğlan çocuğu ile tanışır. Oğlan da küçük kız gibi oldukça bakımsızdır. Kafasında irili ufaklı yara izleri, çapaklı gözleri ve samimiyetiyle kızın ilgisini çeker ve hayatını anlatmaya başlar. Anlattıklarından çocuğun babası tarafından sürekli şiddet gördüğü anlaşılmaktadır. “*Babam gece iyice dövdü beni, duvarlara çarptı...*”(112).

Çocuğun anlattıkları kızın ilgisini çekmeyince kız, çocuğa kendi hikâyesini anlatarak okuyucuya kendisi hakkında bilgiler verir. Bu hikâyede kimsesiz bir çocuğun ruhsal durumu okuyucuya aktarılmıştır.

Nehir adlı öyküde ise, annesiz babasız bir kızın hizmetçi olarak bir ağanın evine gelmesi konu edilmiştir. Bu öyküde de kızın ismi ve olayın yaşandığı zaman açıkça belirtilmemektedir. Ölü ağlayıcılığı yapan iki teyzesi ve bir konakta hizmetçi olarak çalışan bir ablası dışında hiçbir akrabası olmayan on üç yaşlarındaki genç kız hikâyenin odak figürüdür. Genç kız ablası tarafından konağa alınır. Kız çalışacağını düşünürken ablasının evin hanımı şehir dışındayken kardeşinin biraz etlenmesi için sık sık yemek yedirip, pekmez içirmesi genç kızın da işine gelir. Arada sırada ağanın ayaklarını yıkayarak ablasının fedakârlığının karşılığını verdiğini düşünür.

B) ANNE – KIZ İLİŞKİSİ İÇİNDEKİ ÇOCUK

Eşlerini kaybetmiş, terk edilmiş anne içgüdüsel olarak çocuğunu her şeye rağmen en iyi şekilde yetiştirmeye çalışır. Füzûzan’ın öykülerinde en sık yer verdiği ilişki anne- kız ilişkisi olduğundan birçok öyküsünde bu başlığa rastlamak mümkündür. *Parasız Yatılı*, *İskele Parklarında* öyküleri bunlara örnektir.

İskele Parklarında, sıcak bir yaz günü, iskeleye dolaşmak için gelen anne ve küçük kızının konu edildiği bir öyküdür. Mekân İstanbul’dur. Anne otuzlu, küçük kız yedili yaşlarda, zayıf bir kız çocuğudur. Havanın sıcak olmasına rağmen ayağında plastik, kokan çizmeler vardır. Küçük kız için bu koku “otomobil kokusu”dur. Kızın babası on ay önce hayatını kaybetmiştir. Dolayısıyla geçim sıkıntısı içinde yaşarlar. Yaşam kaliteleri oldukça düşüktür hatta kadın intihar etmeyi dahi düşünmüştür. Küçük kız yaşının gereği çok fazla soru sorar. İskelede su satan sucu ilgisini çeker. Parlak metalden yapılmış bir suluk taşıdığından sucu küçük kıza çok zenginmiş gibi gelir. Küçük kız geçim sıkıntısı çeken annesi için zaman

zaman yük olarak gelmektedir. Kızının yeni bir hayat kurması yolunda önüne bir engel olduğunu düşünür. “ *Ağaca çıksam pabucum yerde kalmazdı. Bir boğazın derdi ne olur ki. Artık otuz yaşındayım, yaşlandım sayılır. Hem yedi yaşındaki çocuklu bir kadınla kim evlenmek ister ki yeniden...*”(71)

Zaman zaman ise anne kızı için endişelenir. Kızı büyüdükçe masraflarının artacağı gerçeği kadının gözünü korkutur. Akşam olmaya başlar ve küçük kız ile annesi evlerine doğru yola çıkarlar.

Sorunlu ve mutsuz bir anne figürünün yanında, çocukluğun verdiği neşe ile yoksulluğu fark etmeyen mutlu bir çocuk karakter işlenmiştir. Annenin yaşamsal sorunları ağır basar bu nedenle kızı ile arasında soğuk bir ilişki vardır.

Parasız Yatılı öyküsündeki anne, *İskele Parklarında* öyküsündeki anneden daha umutlu bir figürdür ve kız ile arasında daha sıcak bir ilişki işlenmiştir. Anne kızının yaşam kalitesini yükseltmek için hasta bakıcılığı yapmaktadır. Buna karşın kızı da annesine destek olmak için, küçük yaşına rağmen kendi ayakları üzerinde durarak tek başına yaşamını sürdürmektedir. Kız maddi durumları kötü olduğundan beden derslerine girmez çünkü kıyafetleri alacak paraları yoktur. Buna rağmen küçük kız okulda oldukça başarılıdır.

Annesi kızın bir öğretmen olmasını hayal eder çünkü ona göre öğretmenlerin iş bulma dertleri bulunmamaktadır.

“*Sen okulu bitirince ben de çalışmam hastanede. Beraber çıkar gideriz... Masraf kapısı olmaz. Hasta pisliği dökmekten, koridorlarda koşuşturmandan kurtulurum... Sen öğretmen olunca n’olacak onu öğrendim. Biz nereye tayinin çıkarsa oraya gideriz, di mi ?*”(106)

Kız ise oldukça sessizdir. Yıllarca aldığı büyük sorumluluklar küçük kız adeta bir yetişkin haline getirmiştir. “Hiç şımardığı olmamıştır kimseye. Bir gün bile çitirtisi duyulmamıştır. Sanki o çocuk olmamıştır” (105).

III. SONUÇ

Çocuk karakterler olayları daha nesnel ve daha saf bir şekilde okuyucuya yansıtılabilmeleri açısından yazarlar tarafından eselerinde sık sık kullanılmaktadırlar. Füzuran da bu yazarlardan birisidir. Özellikle “*Parasız Yatılı*” ve “*Kuşatma*” adlı yapıtlarında neredeyse tüm odak figürleri çocuklardan seçerek çocuk bakış açısının saflığını ve nesnellliğini okuyucuya yansıtmaktadır.

Füzuran çocuk öykülerinde işlediği çocuk karakterleri özellikle toplumsal bir sorunsalın yansıması olarak aktarmaktadır. *Parasız Yatılı*, *Kuşatma* öykülerinde çaresizlik ve yoksulluk içinde yaşam mücadelesi veren, *Piyano Çalabilmek*, *Edirne'nin Köprüleri* ve *Redife'ye Güzelleme* gibi hikâyelerinde göç kavramının yarattığı aidiyetsizlik ile mücadele eden, *Yaz Geldi* ve *Nehir* öykülerinde annesiz ve babasız ayakta durmaya çalışan, sosyal adaletsizliğin içinde kaybolan, yetimliğin yarattığı zorluklar karşısında umudunu kaybetmeyen çocuk karakterlere rastlamak mümkündür. Eserlerinin odak noktasına çocuk karakterleri koyarak okuyucuya; yaşamın içinden, herkesin mutlaka öyle ya da böyle başına gelmiş ya da gelebilecek sorunsalları aktarmayı seçmiştir.

Yapılan incelemenin ardından Füzuran'ın çocuk karakterlere yer verirken kullandığı belirli metotlar göze çarpmaktadır. Hikâyeler doğrudan çocuk karakterlerin gözlerinden anlatılmıştır, yani çocuk karakterin odak noktası olduğu çoğu öyküde anlatıcı da çocuk figürdür. Olayların bir çocuğun gözünden basit ve yorumsuz olarak aktarılmaktadır. Okuyucu yazar veya karakterlerin yorumları tarafından yönlendirilmez. Füzuran çocuk karakterleri yaşama baktığı çıplak gözler olarak betimlemektedir.

Füruzan çocuk figürleri kullandığı öykülerinde çoğunlukla çocuk karakterleri isimsiz olarak okuyucuya sunmaktadır. Bu şekilde, çocuklar yaşamın içinden herhangi biri olarak tasvir edilmiştir yani bu çocuklar her an her yerde olabilecek, herkesin yaşamda rastlayabileceği karakterler olarak planlanmıştır. Az da olsa ismine yer verdiği karakterlerin ise isimlerinin yaşadıkları sosyal çevreyle bağlantılı olduğu görülmüştür.

Öykülerde yer verilen karakterlerin bir diğer ortak özelliği ise neredeyse hepsinin kız olmasıdır. Füruzan için kızlar topluma daha nesnel ve daha geniş bir çerçeveden bakabilmektedir, çünkü ataerkil toplum yapısı kız çocuklarını bir an önce olgunlaşmaya iterek hayatın gerçekleriyle erkek çocuklarına göre çok daha erken yüzleşmelerini sağlamakta ve bu sayede de kız çocukları daha olgun bir bakış açısı yakalamaktadırlar.

Eserlerde işlenen çocuklar belli bir coğrafyaya ait değildir. Mekânlara her ne kadar yer verilmemiş olsa da, okuyucu her topluma ait bir çocuk figürlere karşılaşılabılır. Kimi zaman Balkan göçmeni bir aileye mensup, kimi zaman Doğu kültüründe yetişmiş kimi zaman ise büyük bir şehirde var olmaya çalışan çocuk figürlere rastlamak mümkündür.

Füruzan eserlerinde çocuk olgusu kafalarda oluşturulmuş çocuk portresinin oldukça dışında verilmiştir. Alışılmış oyun oynayan ve neşeli çocuk portresi yerine, hayatın ciddi sorunları arasında var olmaya çalışan çocuk figürler okuyucuya mutluluk katmak yerine, umutsuzluk ve hüznü yansıtmaktadır. Çocuk karakterler yazarın toplum sorunları ve gelecek ile ilgili kaygılarını dile getirmektedir.

Sözcük Sayısı: 3502

IV. KAYNAKÇA

Füruzan. *Kuşatma*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1996.

Füruzan. *Parasız Yatılı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1996